

MAICA DOMNULUI – „MAICA BISERICII” CONFORM IMNOGRAFIEI TRIODALE

Ierom. Iosif SPOIALĂ
Mănăstirea Putna din județul Suceava

Abstract

The current study has tried to outline – without issuing claims of completeness here – the way in which the Triodion hymn presents Virgin Mary. Thus, our target emphasizes the main connections between worship and theology, showing that the presence of the Virgin Mary in worship is natural and does not overshadow the revealed truth and teaching about God. On the other hand, the appointments given to the Virgin Mary in the texts of Triodion indicate the ‘names’ of the Virgin Mary in the songs of the Great Lent period.

Keywords: Virgin Mary, Mother of God, Church’s Mother, hymnography, Triodion.

Introducere

În Biserica Ortodoxă învățătura despre Sfânta Fecioară Maria își are locul ei bine definit, întrucât, stă în strânsă legătură cu învățătura despre Iisus Hristos și despre mântuirea neamului omenesc, despre împăcarea omului cu Dumnezeu. Hristologia, soteriologia și mariologia alcătuiesc un mănunchi de învățături care formează nucleul tezaurului de doctrină al religiei creștine, fiindcă Dumnezeu în nemăsurata Sa bunătate și dragoste pentru umanitatea căzută în păcate „pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16). Logosul divin S-a întrupat din Fecioara Maria, luând trup omenesc, ca să-l elibereze pe om din robia păcatului și să-l ridice din nou la Dumnezeu. Dar, zorii de împlinire a nădejzii și de realizare a mântuirii prin Iisus Hristos încep să se arate odată cu zămislirea și nașterea suprafirească, după trup a Mântuitorului, din Fecioara Maria. Prea Curata Fecioară devine acum Maică, după trup, a Mântuitorului lumii, cu adevărat Născătoare de Dumnezeu și, în același timp, solidară cu întreg neamul omenesc și Maică a tuturor creștinilor,

căci prin nașterea din ea după trup a Mântuitorului, omenirea renaște la o nouă viață, viață care (re)deschide porțile spre mântuire și spre fericirea veșnică. Acum li se oferă tuturor oamenilor posibilitatea de îndumnezeire, după cum și Fecioara Maria, prin nașterea Fiului lui Dumnezeu, a fost ridicată mai presus de orice creatură și îndumnezeită din clipa zămislirii.

Importanța și rolul deosebit al Sfintei Fecioare au fost pe deplin înțelese de creștinătatea primară. Pe de o parte, în jurul persoanei Sfintei Fecioare, Biserica creștină primară, în cadrul Sinoadelor Ecuменice și prin mărturiile Sfinților Părinți, a știut să ducă o luptă de apărare și afirmare a învățăturii adevărate împotriva celor care, rătăcind de la dreapta credință, căutau să diminueze sau să nege total prerogativele Maicii Domnului ca Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioară, elemente esențiale pentru hristologie și soteriologie. Pe de altă parte, credința și pietatea creștină au înconjurat persoana Sfintei Fecioare cu o evlavie deosebită, cu o cinstire de care nu s-a învrednicit nici una dintre creaturile văzute și nevăzute, dând expresie unui cult de preacinstire împodobit cu imne și cântări alese, plin de apelative, care vădesc cu prisosință vrednicia și prerogativele speciale de care se bucură Sfânta Fecioară Maria.

Atunci când în cultul ei Biserica Ortodoxă cinstește și o preamărește pe Maica Domnului, ea mărturisește adevărul teologic, așa cum el este înfățișat în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție și respectă întru totul practica tradițională din Biserica creștină primară. Ea păstrează și propovăduiește că Fecioara Maria este cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, Pururea Fecioară și, în același timp, rugătoare și mijlocitoare pe lângă Iisus Hristos, Fiul ei Cel după trup, pentru izbăvirea creștinilor, care, potrivit prerogativelor ei speciale, au datoria de a o preacinsti după cuviință și vrednicie.

Studiul actual a încercat să schițeze – fără a emite aici pretenții de exhaustivitate – maniera în care imnografia *Triodului* o prezintă pe Fecioara Maria. Astfel, ținta noastră subliniază principale conexiuni existente între cult și teologie, arătând că prezența Fecioarei Maria în cult este ceva natural și nu umbrește cu nimic adevărul revelat și învățătura despre Dumnezeu. Pe de altă parte, numirile acordate Fecioarei Maria în textele imnografice triodale indică „denumirile” Maicii Domnului din cadrul cântărilor perioadei Postului Mare. Sursa teologiei Sfinților Părinți, care au sintetizat într-o formă poetică aceste denumiri mariologice, nu este învățătura

omenească, ci Duhul lui Hristos, care le-a luminat mintea și le-a mărit limitele înțelegerii.

1. Poziția privilegiată a Fecioarei în Biserică conform *imnografiei triodale*

Lumea Bisericii este unitate de persoane umane, îngerești și Persoanele Dumnezeirii. Fără a-i fi afectată cu ceva unitatea, Biserica cuprinde persoane distincte mai mult sau mai puțin apropiate și adunate în jurul Persoanelor Treimice care nu Se confundă, nu Se amestecă, nu Se contopesc, ci Se deosebesc. Biserica este unitate a diversității și nu un amestec. De aceea, orice persoană care intră în sfera de acțiune a lucrării personale a lui Dumnezeu nu-și pierde însușirile personale, ci și le amplifică, iar caracterul personal capătă tărie și stabilitate ca existență particulară. Cu toate acestea, pe baza unor asemănări comune membrii Bisericii formează cete. Sfânta Scriptură vorbește despre cetele îngerilor (Luca 2, 13), iar în Sfânta Tradiție se vorbește des de cetele mucenicilor, ale arhierilor, ale cuvioșilor, ale pustnicilor etc. Mai presus de oameni și de cetele cerești la picioarele tronului lui Dumnezeu, într-o poziție excepțională, singulară și privilegiată se află Maica lui Dumnezeu, Fecioara Maria. Acest lucru îl mărturisesc cu prisosință toți imnografii Triodului: „Născătoare de Dumnezeu ceea ce te-ai arătat mai strălucită decât serafimii și heruvimii și decât toate oștile cerești”¹; „mai presus cinstită decât serafimii, cei cu chip de foc, te-ai arătat Preacurată”²; „ceea ce ești una binecuvântată”³; „ceea ce ești mai întâi sfântă curată, lauda cetelor îngerești, căutarea apostolilor, plinire a prorocilor, stăpână”⁴; „Maică a lui Dumnezeu și Fecioară curată și decât heruvimii mai sfântă”⁵; „cea mai înaltă decât preacuratele puteri”⁶; „mai presus decât cetele cele de sus te-ai înălțat Preacurată”⁷; „Stăpână, care ești mai presus de toți”⁸.

¹ Pentru abrevirile de natură liturgică, ne-am folosit de următorul aparat: D - duminica, S₍₁₋₆₎ - săptămâna, S. - sâmbăta, C. (1-9) - cântarea de la Utrenie. Pentru textele triodale din întreaga lucrare, ne-am folosit de: ***, *Triod*, EIBMBOR, București, 1986. Vezi: D. Fiului Risipitor, Utrenie, C₇, p. 20; S₃, Joi, Utrenie, C₄, p. 255.

² D. lăsatului sec de brânză, Litie, p. 88.

³ D. lăsatului sec de carne, Utrenie, Sedelnă, p. 38; S₃, Joi, Utrenie, Sedelnă, p. 254.

⁴ S. brânzei, Joi, Vecernie, Stîhoavnă, p. 62.

⁵ S₁, Luni, Utrenie, Stîhoavnă, p. 104; S₁, Joi, Utrenie, Sedelnă, p. 146.

⁶ S₁, Sâmbătă, Vecernie, Irmos, p. 167.

⁷ D. Ortodoxiei, Utrenie, C₇, p. 185.

⁸ S₃, Vineri, Utrenie, C₉, p. 383; S₃, Vineri, Utrenie, C₈, p. 262; S. brânzei, Joi, Utrenie, C₉, p. 64.

Mărturisirea nu rămâne însă fără justificare. Maica Domnului are o poziție excepțională în Biserică datorită faptului că este o persoană cu mult mai excepțională față de noi prin viața ei, dar mai ales prin acel eveniment care o scoate din ordinea umană: zămislirea și Nașterea Fiului lui Dumnezeu: „Mai presus cinstită decât Serafimii, cei cu chip de foc, te-ai arătat Preacurată; că ai născut pe Acela, de Care ei nu se pot apropia, pe Iisus Mântuitorul”⁹; „Mai cinstită ești decât măriții heruvimi, Preasfântă Fecioară, că aceia, nesuferind dumnezeiasca putere, slujesc acoperindu-și fețele cu aripile; iar tu, văzând cu ochii tăi, porți pe Cuvântul întrupat”¹⁰; „Cetele îngerești și omenești, Maică ce nu știi de mire, te laudă neîncetat; pentru că ai ținut în brațele tale pe Ziditorul lor, ca pe un prunc”¹¹; „Ca arhanghelii să laudăm credincioșii, cămara cea cerească... din care a odrăslit nouă, Mântuitorul, tuturor, Hristos”¹². Nașterea Cuvântului lui Dumnezeu după firea omenească este izvorul și temelia așezării Maicii în cea mai mare sau cea mai strânsă legătură cu Treimea decât oricare altă faptură creată. Nimeni nu a fost și nu este mai aproape decât Maica de Fiul și prin El de toată Treimea. Ea este „de Dumnezeu chemată și Doamnă a tuturor”¹³, ea este cea care unește cerul cu pământul și pe oameni îi aduce la Dumnezeu: „Pe Dumnezeu a-L vedea nu este cu puțință oamenilor, spre Care nu cutează a căuta cetele îngerești. Iar prin tine, Preacurată, S-a arătat oamenilor, Cuvântul întrupat; pe Care slăvindu-L cu ostile cerești, pe tine te ferim”¹⁴. Ea este „Doamnă care stăpânește toate făpturile”¹⁵; „cer pe pământ, mai mare decât cerul cel mai de sus”, „pentru că din tine a răsărit Soarele în lume, Cel ce stăpânește dreptatea”¹⁶, „dumnezeiască stăpână”¹⁷. Maria, Maica Domnului, este împărăteasă a cerului și a pământului, lucru ce reiese din nașterea Împăratului Hristos¹⁸. Singularitatea ei în raport

⁹ S. lăsatului sec de carne, Sâmbătă, Utrenie, C₃, p. 23.

¹⁰ S₃, Luni, Utrenie, Sedelnă, p. 334.

¹¹ S₁, Sâmbătă, Vecernie, C₁, p. 165.

¹² S₃, Luni, Vecernie, Stihovăna, p. 333.

¹³ D. lăsatului sec de brânză, Utrenie, C₆, p. 91.

¹⁴ *Idem*, Catavasie, p. 95.

¹⁵ S₁, Miercuri, Utreniei, C₃, p. 134.

¹⁶ S. lăsatului sec de carne, Utrenie, C₁, p. 26.

¹⁷ S₃, Joi, Utrenie, C₉, p. 374.

¹⁸ S. Brânzei, Miercuri, Utrenie, C₈, p. 57; Joi, Utrenie, Stihovăna, p. 65; Vineri, Utrenie, C₉, p. 72.

cu toată existența este întărită și prin particularitățile care au ca sursă atributul de Născătoare: „Ceea ce ești pricina îndumnezeirii”¹⁹ și „capul mântuirii noastre”²⁰; este și „singura ușă prin care a trecut singur Cuvântul”²¹, „singură este după naștere maică și fecioară”²²; „singură tu ai adus omenirii naștere străină, singură tu n-ai suferit stricăciunea cea firească”²³; „singură ne-ai deschis nouă celor de pe pământ cele cerești”²⁴; „numai tu ai născut fără stricăciune, numai tu ai aplecat prunc fără durere”²⁵; „singură între femei ești fără prihană și bună”²⁶; „singură ai fost cort dumnezeiesc al Cuvântului”²⁷.

Unicitatea ei reiese din, faptul că, s-a făcut „maica Dumnezeu-lui tuturor”²⁸, dar și pentru că ea s-a făcut o a doua Evă. Prima a fost mama tuturor celor vii, iar Maica Domnului s-a făcut mama tuturor celor vii în Hristos²⁹, mama tuturor celor înviați prin Fiul ei: „Întrupându-Se Cuvântul, a ieșit din tine, Precurată, îndreptând căderea strămoșilor, pentru milostivirea îndurărilor”³⁰; „Ridicatu-s-a osândirea strămoșei Eva, de Dumnezeu Născătoare, că tu curată ai născut...”³¹; „Șarpele cel viclean oarecând pizmuind cinstea mea, a șoptit în urechile Evei cu înșelăciune; de care eu amăgindu-mă, vai mie, m-am lepădat din adunarea vieții”³², însă Maria a acoperit „goliciunea lui Adam celui căzut... cu nestrăciune... prin nașterea ta”³³; „Preasfântă stăpână, ceea ce ai deschis tuturor credincioșilor ușile raiului, pe care le-a încluiat Adam odinioară cu neascultarea”³⁴; „Pe tine, ceea ce ești pierzătoarea osândirii celei cumplite de demult

¹⁹ S₅, Sâmbătă, Utrenie, C₆, p. 394; S₁, Marți, Utrenie, C₂, p. 122.

²⁰ S. Brânzei, Sâmbătă, Vecernie, Stihovă, p. 76.

²¹ S₅, Sâmbătă, Utrenie, C₃, p. 372.

²² S₅, Joi, Utrenie, C₈, p. 372.

²³ S. Brânzei, Sâmbătă, Utrenie, C₂, p. 79.

²⁴ S₁, Marți, Pavecerniță, C₇, p. 118.

²⁵ S₄, Marți, Utrenie, C₈, p. 290.

²⁶ S₅, Sâmbătă, Utrenie, C₉, p. 401.

²⁷ S₅, Marți, Utrenie, Sedelnă, p. 399.

²⁸ S₂, Luni, Utrenie, Sedelnă, p. 189.

²⁹ S₁, Marți, Paceverniță, C₃, p. 115.

³⁰ S₃, Miercuri, Utrenie, Sedelnă, p. 189.

³¹ D. Ortodoxiei, Utrenie, C₉, p. 186.

³² D. Lăsăturii sec de brânză, Vecernie, stihira a 2-a și Utrenie, C₃, pp. 87, 89.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Idem*, Utrenie, C₄, p. 90.

și îndreptarea strămoașei”³⁵. Așa cum Hristos este Adam cel nou sau Adam cel de pe urmă, tot așa Fecioara este a doua Evă³⁶.

Fecioara Maică este „singura Născătoare de Dumnezeu”³⁷ și „singura îndreptare a strămoșilor”³⁸ și, de aceea, este unică pentru că Fiul ei și Fiul lui Dumnezeu este unic, pentru că întruparea Lui este unică, pentru că relația aceasta Fiu-Maică este singurul lucru nou sub soare. Nimeni nu-i poate răpi Maicii ceea ce însuși Dumnezeu i-a dat și nu singură, de la sine, și-a luat: „Cel ce S-a născut din tine, curată, te-a arătat mai presus decât îngerii, că pe Acela de care ei se cutremură, a privi la Dânsul ca la Dumnezeu, tu L-ai purtat în brațe ca Fiul tău, Precurată”³⁹. Împlinind voia lui Dumnezeu, cerul și pământul aduce laudă⁴⁰, nu numai pentru alegerea lui Dumnezeu, ci și pentru bunătatea și mulțimea de roade pe care ea le revarsă asupra tuturor din această poziție a ei excepțională, așa cum se va vedea în continuare.

2. Maică mijlocitoare

Teologia sistematică când vorbește despre Fecioara Maria se axează pe calitatea ei de Născătoare a lui Dumnezeu. Cultul Bisericii, însă, ca cel ce face legătura sau are rolul de a întări legătura dintre Dumnezeu și om, pune un foarte mare accent pe rugăciune, pentru că una din dimensiunile cultului este și calitatea lui de rugăciune. Maica Domnului mijlocitoare, devine în acest caz centrul lui sau schița lui. Imnologia Maicii Domnului nu-i aduce numai cuvinte encomiastice, nu cuprinde numai învățătura Bisericii despre Fecioara Maria, ci are în vedere mai ales mijlocirea ei de Maică. Toate stihirile adresate Maicii sunt, în același timp, și rugăciuni pentru că imnologia bisericească nu are numai rolul didactic, ci și unul harismatic (sfințitor). În Ortodoxie, rugăciunea este esența vieții creștine și unicul mod prin care credinciosul „străbate adâncimile lui Dumnezeu” și calea prin care primește „puteri nemăsurate

³⁵ S₁, Vineri, Utrenie, C₉, p. 160.

³⁶ S. lăsatului sec de carne, Sâmbătă, Utrenie, C₂, p. 26; D. Sfintei Maria Egipteanca, Utrenie, Sedelnă, p. 407.

³⁷ S. brânzei, Sâmbătă, Utrenie, Catavasie, p. 81.

³⁸ S. Floriilor, Luni, Utrenie, C₉, p. 414.

³⁹ S₃, Vineri, Utrenie, C₃, p. 261.

⁴⁰ S. lăsatului sec de brânză, Luni, Vecernie, Stihovna, p. 46; S₁, Luni, Vecernie, Stihovna, p. 98; S₃, Luni, Vecernie, Stihovna, p. 23.

și nesfârșite⁴¹. Rugăciunea este o dovadă a libertății omului de a îngenunchea în fața lui Dumnezeu, este cea care-i unește laolaltă pe toți credincioșii Bisericii⁴². Rugăciunea are, iarăși, o mare calitate: nu este niciodată singulară. Creștinul care se roagă cu adevărat îl întâlnește în rugăciune pe Dumnezeu, „vorbește cu Dumnezeu” și nu-L află pe Dumnezeu singur. Dumnezeu nu este niciodată singur. Omul îl găsește pe Dumnezeu Triipostatic, care în același timp „vorbește” cu toți cei ce i se adresează prin rugăciune și prin viața lor întregă trăită în rugăciune. Îl găsește aici pe sfinți, pe îngeri, preoți sau simpli credincioși. Rugăciunea este un canal de iubire, izvorâtor de iubire, pentru că la unul din capetele lui se află Sursa tuturor bunătăților. În rugăciune, oamenii nu cer bine doar pentru sinele lor, ci și pentru cei de alături, bine care se revarsă și asupra lor⁴³.

Dintre toți oamenii care există și vor mai exista, dintre toți credincioșii Bisericii nimeni nu a trăit o viață în rugăciune mai profundă decât Sfânta Fecioară, nimeni nu s-a apropiat mai mult decât dânsa de Dumnezeu⁴⁴. Aici, observăm legătura dintre Maica mijlocitoare și capitolul anterior. Fiind într-o poziție specială în Biserică și mijlocirea ei este una specială. De aceea, credincioșii o așează mai sus decât toată creația și-i adresează cererile cele mai felurite: „spală înținăciunea inimii mele și-mi dăruiește chipuri de pocăință, cu sfințitele tale rugăciuni cele către înduratul Dumnezeu”⁴⁵ și „alină-mi furtuna patimilor mele”⁴⁶; „fii mie liman de mângâiere și liniște”⁴⁷; „de toată groaza și răutatea oamenilor scapă-ne pe noi”⁴⁸; „scapă din primejdie pe cei ce aleargă către tine; strică uneltirile, surpă semeția celor ce se înarmează nedumnezeiește, Precurată, asupra

⁴¹ Pr. Dumitru Stăniloae, *Trăirea lui Dumnezeu în Ortodoxie*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000, pp. 110-111; „Rugăciunea e urcușul minții spre Dumnezeu”, în colecția „Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți, care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși”, traducere, studiu introductiv și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, vol. I, Editura Humanitas, București, 1999, p. 91.

⁴² Dr. Petru Rezuș, *Aghiologia ortodoxă*, Caransebeș, 1940, p. 14.

⁴³ Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, EIBMBOR, București, 1997, pp. 208-209 („Binele adevărat nu e niciodată bine în exclusivitate, ci el stă în relația liberă și iubitoare cu ceilalți”).

⁴⁴ Pr. Dumitru Stăniloae, *Maica Domnului mijlocitoarea*, în „Ortodoxia”, anul IV (1952), nr. 1, p. 121.

⁴⁵ D. Sfântului Grigorie Palama, Utrenie, C₃, p. 228; S₃, Marți, Utrenie, C₈, p. 341.

⁴⁶ D. Sfântului Grigorie Palama, Utrenie, C₆, p. 229.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 230.

⁴⁸ S₁, Marți, Utrenie, Sedelnă, p. 195.

robilor tăi⁴⁹; „ceea ce ești bună, trimite toiag de putere nouă tuturor celor ce scâpăm la tine, ca să biruim, în mijlocul tuturor vrăjmașilor, ajutându-ne și din toată vătămarea scoțându-ne⁵⁰; „fă roditoare de virtuți, cu ploaia îndurărilor tale, brazda sufletului meu cea înțelenită și stricată⁵¹; „nu ne trece cu vederea în necaz, ci ne izbăvește din nevoi⁵²; „ridică de deasupra mea lanțul cel greu al păcatului⁵³; „tămăduiește rănila sufletului meu și patimile inimii și abaterile minții⁵⁴; „ridică-ne pe noi cei căzuți în prăpastia deznădăjduirii celei cumplite și a greșelilor și a necazurilor⁵⁵; „omooară patimile trupului meu⁵⁶; „satură smeritul meu suflet cel flămând ceea ce ai odrăslit nearat Spicul cel ceresc⁵⁷; „întărește-mă Fecioară, să postesc și să mă depărtez de tot păcatul... și-mi dă lacrimi curățitoare de păcate⁵⁸; „potolește toată răutatea inimii mele cea cu multă durere, sfărâmă săgețile și arcurile demonilor⁵⁹.

Ajutorul Sfintei noastre Maici nu se limitează doar la viața pământească, ci este puternic și de mult folos, atât în clipa morții, cât și după aceea: „La ceasul cercetării și al venirii celei înfricoșătoare a Stăpânului celui iubitor de oameni, gândind, cu totul mă cutremur și, întristându-mă, strig către Tine, preadrepțe Judecătorul meu, și Unule, mult-Îndurate: Primește-mă pe mine cel ce mă pocăiesc pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu⁶⁰; „scapă-mă de judecata și de focul și de chinul pe care mi l-a pricinuit mie bucurarea de păcat⁶¹; „din focul gheenei răpește-mă⁶². Rugăciunea ei ajutătoare, ocrotirea și sprijinul ei tare sunt necesare în permanență⁶³.

⁴⁹ D. Vameșului și a Fariseului, Utrenie, Sedelnă, p. 8.

⁵⁰ *Idem*, C₉, p. 9.

⁵¹ S. brânzei, Marți, Utrenie, C₈, p. 51.

⁵² S₁, Marți, Vecernie, Tropar, p. 113.

⁵³ S₁, Marți, Pavecerniță, C₁, p. 114.

⁵⁴ *Idem*, Utrenie, C₈, p. 122.

⁵⁵ S₄, Joi, Utrenie, Sedelnă, p. 305.

⁵⁶ S₂, Joi, Utrenie, C₄, p. 207.

⁵⁷ S₂, Miercuri, Utrenie, C₈, p. 202.

⁵⁸ S₂, Sâmbătă, Utrenie, C₆, p. 219.

⁵⁹ S₃, Vineri, Utrenie, C₈, p. 262.

⁶⁰ D. lăsatului sec de carne, Utrenie, Luminânda, p. 44.

⁶¹ S₁, Miercuri, Utrenie, C₉, p. 135; S₂, Marți, Vecernie, Stihovna, p. 195.

⁶² S₂, Joi, Utrenie, C₈, p. 208.

⁶³ S. brânzei, Vineri, Utrenie, C₁, p. 67; S₁, Marți, Utrenie, Sedelnă, p. 121; S₁, Sâmbătă, Vecernie, Condac, p.168; și Utrenie, C₉, p. 175.

Noi, credincioșii, aducem aceste rugăciuni, aceste mulțimi de cereri pentru că avem nădejdea împlinirii lor. Cel mai mic ia binecuvântare de la cel mai mare și, de aceea, ne plecăm mintea și inima în fața Născătoarei de Dumnezeu pentru că este „cămară de doctorie duhovnicească” și prin ea „ne izbăvim de bolile cele sufletești”⁶⁴ și „izvor de tămăduire din care scoatem ape de mântuire dumnezeiești”⁶⁵. Fecioara-Maică poate să ne îndeplinească toată cererea cea bună pentru că este Maica Stăpânului: „Dobândind îndrăzneală de maică față de Fiul tău, Precurată, nu trece cu vederea purtarea de grijă cea pentru noi cei de un neam, rugămu-ne”⁶⁶; „ajutorul și mila ta arată-le spre robii tăi... că poți câte voiești”⁶⁷; „Preasfântă Fecioară, întinzându-ți dumnezeieștile tale mâini cu care ai purtat pe Ziditorul ... Roagă-L să ne izbăvim”⁶⁸; „Roagă pe Cel ce S-a născut din tine”⁶⁹ „ca ceea ce ai născut pe Dumnezeu, roagă-L neîncetat pentru noi că la tine năzuim”⁷⁰.

Credința noastră în mijlocirea Maicii este, astfel, pe deplin justificată. Totuși, problema principală pe care o ridică acest adevăr de credință mântuitor este cuprinsă în două verbe: „a milui” și „a mântui”. Maica Domnului este miluitoare sau mântuitoare, alături de Fiul ei? Atât pentru Maica Domnului mijlocitoare, cât și pentru puterea ei mântuitoare, aflăm numeroase exemple în Triod. Astfel, spun imnologii că Fecioara Maria este „izvorul milei”⁷¹ și-i adresează rugăcuni precum „miluiește-ne pe noi cu rugăciunea ta cea bună”⁷²; „întru tine a nădăduit sufletul meu și mă miluiește”⁷³; „Plecăm genunchii inimii noastre, noi robii tăi, și ne rugăm ție: pleacă urechea ta ceea ce ești curată și ne miluiește”⁷⁴. Nu lipsesc „probe” nici în partea cealaltă, ba chiar, am putea spune că sunt mult mai numeroase: „Striga-voi noaptea și ziua către tine, fiind

⁶⁴ S₄, Marți, Utrenie, Stihovna, p. 292.

⁶⁵ D. Sfântului Grigorie Palama, Utrenie, C₇, p. 232.

⁶⁶ D. Sfintei Maria Egipteanca, Utrenie, C₅, p. 407.

⁶⁷ S. lăsatului sec de carne, Sâmbătă, Utrenie, Sedelnă, p. 27.

⁶⁸ S. lăsatului sec de brânză, Luni, Utrenie, Sedelnă, p. 46.

⁶⁹ S₁, Marți, Vecernie, Stihovna, p. 113.

⁷⁰ *Idem*, Utrenie, Stihovna, p. 124; Denia de Joi Seara, Ant. 8, p. 529.

⁷¹ S₁, Luni, Utrenie, Sedelnă, p. 100.

⁷² S. brânzei, Vineri, Utrenie, C₅, p. 70.

⁷³ S₁, Joi, Utrenie, Sedelnă, p. 146.

⁷⁴ S₅, Sâmbătă, Utrenie, C₇, p. 399.

necăjit și mă voi mântui”⁷⁵; „Ceea ce ești... mântuirea sufletului meu celui întunecat”⁷⁶; „mântuiește-mă, mântuiește-mă, ceea ce ai născut pe Mântuitorul”⁷⁷; „mântuiește-mă cu rugăciunea ta”⁷⁸; „mântuiește-i din tot felul de ispите, mântuiește pe toți cei ce te laudă pe tine”⁷⁹; „Preacurată Fecioară, mântuiește-mă cu rugăciunile tale cele de maică”⁸⁰; „mântuiește-mă ceea ce ești limanul mântuirii”⁸¹; „la tine voi dobândi mântuire”⁸². Așadar, ce vor să spună imnologia când o numesc pe Mama lui Dumnezeu și izvor de mântuire și izvor de milă: „Născătoare de Dumnezeu, tu mă mântuiește, tu-mi ajută. Că tu ești milostivire păcătoșilor și curăție mântuitoare”⁸³. Cuvintele lor nu sunt simple artificii poetice, nici confuzie, nici greșală, ci teologie reală și profundă sau adânc ortodoxă⁸⁴. Harul Duhului lui Hristos, lucrarea Acestuia este cea care-i unește pe toți membrii Bisericii într-un singur corp. Duhul Sfânt îi pune în legătură pe credincioși cu Hristos, dar și între ei. Așadar, fiecare om în rugăciune se alătură rugăciunilor celorlalți intrând în comuniune. Cel mai avansat, mai înaintat în rugăciune, dă putere începătorului, iar puterea aceasta pe care primul o are, a primit-o prin conlucrarea cu Duhul lui Hristos. Dacă oamenii toți pot să ajute pe ceilalți în urcușul lor și apropierea de Dumnezeu prin Duhul Sfânt, care se află și de o parte și de alta, și în cel ce oferă și în cel ce primește, cu atât poate mai mult aceasta „cea cu har dăruită”⁸⁵. „Ceea ce a născut lumina poate să lumineze sufletele întunecate cu negreala poftelor”⁸⁶, poate „umple de har gândul nostru”⁸⁷ pentru că „este plină de haruri”⁸⁸. Cea „primitoare de lumină” alungă norul patimilor și ne învrednicește cu rugăciunea ei strălucirii celui de sus și luminii sale

⁷⁵ S₁₇, Joi, Utrenie, C₄, p. 146.

⁷⁶ S₁₇, Vineri, Utrenie, C₅, p. 158.

⁷⁷ S₂₇, Marți, Utrenie, C₂₇, p. 243.

⁷⁸ S₂₇, Luni, Utrenie, C₉, p. 238.

⁷⁹ S. brânzei, Joi, Utrenie, Sedelnă, p. 62.

⁸⁰ D. Fiului Risipitor, Utrenie, C₄, p. 18.

⁸¹ D. Sfântului Grigorie Palama, Utrenie, C₈, p. 233.

⁸² S₄, Marți, Vecernie, Stihoavna, p. 288; S₂₇, Sâmbătă, Utrenie, C₇, p. 221.

⁸³ S₂₇, Marți, Utrenie, Sedelnă, p. 195.

⁸⁴ Pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Maica Domnului mijlocitoare...*, p. 93.

⁸⁵ S₁₇, Luni, Utrenie, C₁, p. 101.

⁸⁶ S₂₇, Marți, Utrenie, C₉, p. 341.

⁸⁷ S₂₇, Sâmbătă, Utrenie, C₆, p. 395.

⁸⁸ S. brânzei, Sâmbătă, Utrenie, Sedelnă, p. 76.

cele curate⁸⁹. Poate să ne dăruiască „harul cel luminos”⁹⁰, poate „cere har și primește har, spre folosul cel grabnic al cererii”⁹¹ pentru că este „plină de haruri”⁹².

De aceea, credincioșii o pun rugătoare⁹³ pe „Maica Sfântă a luminii celei negrăite”⁹⁴ pentru că ne ajută nouă în rugăciunea noastră personală: „mă învrednicește, Născătoare de Dumnezeu, să aduc rugăciuni curate Împăratului tuturor, întru liniștea gândului și să cer iertare de greșeli”⁹⁵, pentru că ne îndreptează în cărările mântuirii⁹⁶, ne deschide calea către Dumnezeu („ne ajută să împlinim cele pentru mântuire”⁹⁷) și pentru că mijlocește iertarea noastră⁹⁸ și ne duce către ușile mântuirii⁹⁹.

Totodată, diferența dintre „a milui” și „a mântui” nu este una chiar atât de mare. Mila este tot ajutorul pe care-l primim de la Dumnezeu, de la sfinți, de la îngeri sau de la Maica Domnului, însă cea mai mare milă posibilă față de om este mântuirea. Degeaba primește omul toată mila divină posibilă dacă nu primește de la același izvor al milei și mântuirea. Așadar, mântuirea este tot o milă, însă culmea acesteia. Noi ne rugăm adesea lui Dumnezeu cu cuvintele „miluiește-ne și ne mântuiește pe noi”, însă nu înseamnă prin aceasta că-i cerem lui Dumnezeu să Se jertfească pe Cruce încă o dată pentru noi. Jertfa lui Hristos a fost una singură și odată pentru totdeauna și este mântuitoare pentru toți oamenii. Atunci rugăciunea noastră este cumva fără sens? Nicidecum. Noi îi cerem lui Hristos-Dumnezeu să ne ajute să ne împrăștiem roadele Jertfei Sale irepetabile pentru a ne putea mântui personal. Același lucru îl cerem și Maicii Domnului când îi zicem să ne mântuiască,

⁸⁹ S₁, Sâmbătă, Utrenie, Sedelnă, p. 171; D. Vameșului și a Fariseului, Utrenie, C₄, p. 8.

⁹⁰ D. Ortodoxiei, Utrenie, C₃, p. 181.

⁹¹ S₁, Sâmbătă, Utrenie, C₅, p. 172.

⁹² D. Ortodoxiei, Utrenie, C₄, p. 182.

⁹³ S₁, Sâmbătă, Utrenie, C₄, p. 171.

⁹⁴ S₂, Sâmbătă, Utrenie, Tropar, p. 219.

⁹⁵ S. Floriilor, Joi, Utrenie, Sedelnă, p. 432.

⁹⁶ D. Vameșului și a Fariseului, Utrenie, Și acum, după Psalmul 50, p. 7; D. Fiului Risipitor, Utrenie, C₄, p. 27; S₂, Miercuri, Utrenie, C₉, p. 203.

⁹⁷ D. Sfântului Grigorie Palama, Utrenie, C₄, p. 228.

⁹⁸ S₂, Joi, Utrenie, Sedelnă, p. 207.

⁹⁹ S. brânzei, Marți, Utrenie, C₂, p. 50.

cu deosebirea că Maica nu ne ajută să ne împrăpiem roadele jertfei sale personale, ci roadele Jertfei Fiului ei.

Cu toate că mijlocirea Maicii înseamnă atât de mult, teologii-cântăreți nu uită esența acestei învățături. Maica Domnului este mijlocitoare însă după Dumnezeu, nu mai presus de El, nu alături de El: „ajutătoare cea după Dumnezeu și scăparea cea tare”¹⁰⁰; „slujitoare și Maică a Domnului”¹⁰¹. Ea ne împarte toate aceste bunuri: „dumnezeiască binecuvântare, mântuire, luminare, milă, bucuria cea veșnică”¹⁰² din puterea ei harică pe care a primit-o de la Dumnezeu prin libera ei conlucrare cu El și din zămislirea și nașterea Fiului Acestuia. Maica Domnului este mijlocitoare chiar și a îngerilor, pentru că li-L descoperă pe Dumnezeu într-un grad mai mare și, de aceea, este numită „bucuria îngerilor”¹⁰³, însă nu pentru că ar fi Dumnezeu prin fire (κατὰ φύσιν), ci pentru că este Dumnezeu prin har (κατὰ χάρις).

Precizând relația sau poziția ei în mijlocire față de Dumnezeu nu trebuie să uităm și de raportul ei față de mijlocirea sfinților și a îngerilor. Sfinții Părinți ai Bisericii învață că mijlocirea sfinților și a îngerilor în Biserică este mult mai redusă ca putere față de cea a Sfintei Maici a lui Dumnezeu pentru că deosebită este lucrarea Duhului Sfânt în Fecioară de lucrarea Duhului în Sfinți. Fecioara este cea care dă viață umanității lui Hristos prin puterea Duhului și voia Tatălui, iar Sfinții sunt cei care se fac asemenea lui Hristos Cel născut, jertfit și înviat prin viața lor și aceeași lucrare a Duhului¹⁰⁴. Fecioara stă în fața lui Hristos Dumnezeu ca înaintea Fiului, iar Sfinții ca cei ce sunt împreună fii după har și prieteni și casnici ai lui Dumnezeu. Deosebirea este astfel evidentă, iar hotărârea Sinodului VII Ecumenic (Niceea, 787) ca Maicii să i se aducă un cult de supravenerare, iar Sfinților unul de venerare este pe deplin motivată. De aceea, Triodul o numește uneori singura mijlocitoare în fața lui Dumnezeu¹⁰⁵ și, în același timp, o așează în fruntea rugăciunilor și

¹⁰⁰ D. lăsatului sec de brânză, Utrenie, C₉, p. 94.

¹⁰¹ S. brânzei, Luni, Utrenie, C₈, p. 48.

¹⁰² D. Sfântului Grigorie Palama, Utrenie, C₉, p. 234.

¹⁰³ S. Floriilor, Luni, Vecernie, Stihoavna, p. 412; S₂, Sâmbătă, Utrenie, Lumina, p. 223; pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Maica Domnului mijlocitoare...*, pp. 88, 111.

¹⁰⁴ *Filocalia...*, traducere, studiu introductiv și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, vol. 6, Editura Humanitas, București, 1999, pp. 153-154.

¹⁰⁵ S. brânzei, Luni, Utrenie, C₉, p. 17; D. Vameșului și a Fariseului, Utrenie, C₉, p.12; Vineri, Utrenie, C₇, p. 69; S₂, Vineri, Utrenie, C₉, p. 214.

mijlocirilor Sfinților și ale îngerilor: „roagă neîncetat pentru noi... cu Puterile cele de sus, cu arhanghelii și cu toți cei fără de trup, să ne dea iertare”¹⁰⁶; „Cu rugăciunile cele ce Te-a născut pe Tine, Hristoase, și ale mucenicilor Tăi, ale Apostolilor, ale prorocilor, ale arhierilor, ale cuvioșilor, ale dreptilor și ale tuturor sfinților, pe robii tăi cei adormiți odihnește-i”¹⁰⁷; „Cu rugăciunile celor fără de trup ai Tăi, Hristoase, și ale Înaintemergătorului, ale apostolilor, prorocilor și mucenicilor și ale tuturor sfinților și cuvioșilor și ale buneii Maicii Tale, dă-ne să umblăm întru lumina Ta”¹⁰⁸. Între acestea două nu există separație, nici contradicție. Fecioara este și unica mijlocitoare și mijlocitoarea care reunește toate mijlocirile Sfinților, pentru că este cea dintâi între mijlocirile tuturor datorită puterii ei harice deosebite. Fecioara Maria este cel mai mare mijlocitor creat, urmând imediat după Dumnezeu¹⁰⁹.

Menționăm, încă o dată, că mijlocirea mântuitoare la care se face aici referire nu este o mijlocire a mântuirii obiective a întregii umanități. Aceasta a fost săvârșită odată pentru totdeauna de Fiul lui Dumnezeu prin actele Sale mântuitoare. Atât Sfinții, cât și Maica Domnului sunt cei care-i ajută pe oameni să-și împrăpieze roadele Jertfei de pe Golgota, să le personalizeze, iar cel mai mare ajutor vine din partea Mariei, Maica Domnului.

3. Fecioara Maria – Maica durerii și a bucuriei

Durerea și bucuria, capacitatea de a le conștientiza și analiza sunt stări specific umane. Unele întâmplări exterioare produc în lăuntru nostru fie bucurie, fie întristare sau durere. Durerea, pe lângă calitatea de stare, este și o senzație fizică, însă așa cum arată experiența fiecăruia durerea lăuntrică are un efect mult mai mare asupra psihicului uman și, de aceea, amintirea ei se păstrează un timp mai îndelungat. În planul ortodox-duhovnicesc durerea și bucuria se găsesc într-o strânsă legătură în orice om. Cel pățimaș încearcă bucuria și durerea ori de câte ori păcătuiește. El încearcă „bucuria” satanică (plăcerea) de a-l înfrunta pe Dumnezeu și imediat

¹⁰⁶ S_o, Luni, Utrenie, Sedelnă, p. 236.

¹⁰⁷ S. lăsatului sec de carne, Sâmbătă, Vecernie, Stihovna, p. 24.

¹⁰⁸ S. brânzei, Sâmbătă, Utrenie, Sedelnă, p. 77.

¹⁰⁹ Pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Maica Domnului mijlocitoarea...*, p. 110.

după aceea cade în durere, în durerea nemărginită a înstrăinării și însingurării de ceea ce înseamnă ființa umană. Toată viața lui se reduce la plăcere apoi durere, căutarea plăcerii urmată iarăși de durere, fără posibilitatea ieșirii din acest cerc vicios¹¹⁰. Durerea ca apanaj al „bucuriei” simțite în păcat este firească. Omul prin Adam a căzut, însă la botez a primit mântuirea ca potențialitate, acceptând roadele jertfei lui Hristos și, de aceea, ori de câte ori păcătuiește, nu luptă numai cu Dumnezeu, ci și cu sine însuși, cu ceea ce a acceptat o dată drept cale a sa.

Bucuria și durerea omului duhovnicesc sunt de cu totul altă natură. Cel împăcat cu Dumnezeu se împacă și cu sine prin voința lui și prin puterea Lui Dumnezeu sare sau iese din cercul vicios al păcatului. „Bucuria” aceea de a greși este uitată, iar durerea provocată de aceasta, rămâne o amintire. Bucuria acestuia o provoacă Dumnezeu și este o bucurie netrecătoare, îndestulătoare pentru că vine de la Vistierul Bunătăților. Totuși, nu lipsește nici durerea. La acest nivel durerea constă în „retragerea” lucrării lui Dumnezeu sau suspendarea simțirii ei, în cei sporți duhovnicește. Aceasta este după mărturia tuturor Sfinților Bisericii o măsură de pedagogie divină (Dumnezeu îi ceartă pe cei ce-i iubește, întocmai ca un tată), pentru ca cei în cauză să nu uite nici o clipă că omul nu poate face nimic fără Dumnezeu.

Legătura Fecioarei-Maici există în ambele cazuri. Persoană umană ca noi toți, ea simte și bucuria și durerea, dar într-un mod cu totul deosebit sau într-un grad neimaginabil de înalt, comparativ cu capacitatea noastră senzorială. Bucuria Maicii Domnului o dezvăluie în mod total îngerul Domnului în momentul Bunevestiri:

„îngerul cel mai întâi stătător din cer a fost trimis să-i zică Născătoarei de Dumnezeu: Bucură-te! și împreună cu glasul lui cel netrupesc văzându-Te, Doamne, întrupat, s-a spăimântat și a stat înaintea grăindu-i unele ca acestea: ...Bucură-te, pântecel dumnezeieștii întrupări... Bucură-te, prin care prunc se face Făcătorul: Bucură-te Mireasă pururea Fecioară!”¹¹¹.

¹¹⁰ *Filocalia...*, traducere, studiu introductiv și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, vol. 3, Editura Humanitas, București, 1999, p. 30.

¹¹¹ Acatistul Bunevestiri, Icosul 1, p. 388.

Îngerul nu-i aduce, aici, salutul obișnuit la evrei, ci unul cu totul nou: „Bucură-te!” pentru că ceea ce vestește el este nou¹¹². Bucuria oricui este cu atât mai mare cu cât o simt și cei din jur, împărtășindu-se de ea. Bucuria Fecioarei este cea mai mare pentru că nu o simt numai o parte din oameni sau numai toți oamenii, ci întreaga creație. „A spus bucură-te spre a nimici întristarea dintâi și ursita vrășmășiei și din pricina harului celui nou făcut acum cunoscut oamenilor” spune Sfântul Maxim Mărturisitorul¹¹³, iar aceasta o mărturisesc Sfinții inno grafi în *Triod*, ori de câte ori vorbesc despre bucuria Fecioarei: „Bucură-te, prin care răsare bucuria”¹¹⁴; „bucuria robilor tăi tu ești Fecioară Curată”¹¹⁵, „ai născut bucuria lumii, pe tine te laudăm”¹¹⁶; „bucură-te prealăudată, între toate femeile binecuvântată; că ai născut bucurie la toată lumea”¹¹⁷; „Bucură-te, bucuria Evei, că întristarea aceleia prin nașterea ta, curată, a încetat. Bucură-te nor luminat al luminii celei neapuse, din care a răsărit Hristos Dumnezeu”¹¹⁸, „Bucură-te, stăpână, prin care ne umplem de bucurie”¹¹⁹; „Bucură-te ceea ce prin înger ai primit bucuria lumii”¹²⁰; „ai născut pe Domnul, bucuria noastră”¹²¹. Urmând arhanghelului, toți într-un glas o întâmpină pe Fecioara, cu acest salut: „Bucură-te izbăvitoarea lumii”¹²²; „Bucură-te lauda tuturor cuvioșilor, bucură-te cununa mucenicilor; bucură-te frumusețea cea dumnezeiască a tuturor dreptilor”¹²³; „Bucură-te locașul lui Dumnezeu”¹²⁴; „pururea cu îngerul strigăm ție: Bucură-te ceea ce ești

¹¹² Drd. Ierom. Chesarie Gheorghescu, *Învățătura despre Maica Domnului în Ortodoxie și Catholicism*, în „Ortodoxia”, anul XXII (1970), nr. 3, p. 384; dr. Vasile Gheorghiu, *Bunavestire*, în „Candela”, anul 1923, p. 46; pr. prof. N. C. Buzescu, *Teotokos și hristologie în canoanele, stihirile, dogmaticile și troparele Octoihului Mare*, în „Ortodoxia”, anul XXIX (1977), nr. 1, p. 26.

¹¹³ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnului*, traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1998, p. 19.

¹¹⁴ Acatistul Bunevestiri, Icosul 1, p. 388.

¹¹⁵ S. brânzei, Vineri, Utrenie, C₅, p. 68.

¹¹⁶ S. brânzei, Joi, Utrenie, Irmos, p. 65.

¹¹⁷ S₁, Sâmbătă, Utrenie, Luminânda, p. 175.

¹¹⁸ S₃, Luni, Utrenie, C₁, p. 237.

¹¹⁹ S₅, Sâmbătă, Utrenie, C₇, p. 398.

¹²⁰ S₄, Marți, Utrenie, Sedelnă, p. 289.

¹²¹ S₅, Joi, Utrenie, C₉, p. 375.

¹²² S₁, Miercuri, Utrenie, C₉, p. 135.

¹²³ S₅, Sâmbătă, Utrenie, C₉, p. 401.

¹²⁴ S₃, Marți, Utrenie, Sedelnă, p. 243.

plină de har”¹²⁵; „Bucură-te ușă neumblată; bucură-te rug nears; bucură-te năstrapă de aur; bucură-te munte netăiat”¹²⁶; pentru că din acest salut răsare, așa cum am văzut, bucuria cea netrecătoare de care are nevoie tot sufletul „Bucură-te sfeșnic și năstrapă, care îndulcește simțurile tuturor credincioșilor!”¹²⁷; „ceea ce ai zămislit bucuria prin glasul Arhanghelului, alungă acum întristarea inimii mele cea stricătoare de suflet, și-mi dă, Preacurată, plângerea făcătoare de bucurie, ca prin aceasta să aflu și eu dumnezeiasca mângâiere”¹²⁸; „Fiule pentru mine, ceea ce Te-am născut, picură dulceață, Făcătorule de bine, prin care să se curățească toată beția patimilor, cu dumnezeieștile mângâieri, ca un milostiv”¹²⁹.

Spuneam, mai sus, că Fecioara simte și durerea omenească. Chiar și viața ei este una de durere: de mică este dusă la templu; rămâne orfană la o vârstă fragedă; este apoi logodită cu bătrânul Iosif, pentru că nu mai putea sta la templu, cade sub bănuielele bătrânului când zămislește pe Fiul lui Dumnezeu. Durerea și necazul continuă în viața ei și după aceasta, și după ce îngerul i-a zis: „Bucură-te”. Naște într-o peșteră, este nevoită să fugă cu pruncul și cu Iosif în Egipt pentru a scăpa de Irod. Totodată, viața și-o petrece în durerea sărăciei. Acestea toate din punct de vedere omenesc sunt dureri și greutăți, însă nu la fel le simte Fecioara. Cel ce-și pune nădejdea în Domnul Dumnezeu nu mai percepe durerea ca pe o durere reală. O simte, dar cunoaște și că este trecătoare. Cea care a auzit „bucură-te” din gura îngerului și a simțit Bucuria înlăuntrul ei nu poate uita vreodată acea stare.

Cel mai intens trăiește Maica durerea în clipa răstignirii Fiului ei. Orice mamă simte durerea când fiul ei este lovit sau suferă și cu atât mai mult Mama Celui ce a zidit toate, Maica lui Dumnezeu. Durerea ei spirituală din acele clipe, tragismul acestei dureri este surprins de inografi într-o manieră deosebită, pe care oricât ne-am strădui să o redăm ne este imposibil. În momentul răstignirii Maica „s-a tânguit cu plângere și a strigat”¹³⁰, „s-a mâhnit”¹³¹, „s-a tânguit

¹²⁵ S_v, Luni, Utrenie, Sedelnă, p. 282.

¹²⁶ *Idem*, C_v, p. 284.

¹²⁷ S_v, Sâmbătă, Utrenie, C_v, p. 393.

¹²⁸ S_v, Joi, Utrenie, C_v, p. 308.

¹²⁹ S. brânzei, Vineri, Vecernie, Stihovna, p. 66.

¹³⁰ S. Brânzei, Miercuri, Utrenie, Sedelnă, p. 53; S2, Vineri, Utrenie, Sedelnă, p. 213.

¹³¹ S. brânzei, Miercuri, Vecernie, Stihovna, p. 53.

cu amar¹³², „a suspinat lăcrimând și a strigat cu amar, dureri mult răbdând¹³³. Acum se împlinesc cuvintele referitoare la sabia ce va străbate inima ei: „Maica cea care nu știe de bărbat, stând lângă Crucea Celui ce S-a născut dintr-înșă fără sămânță a strigat: Sabie a trecut prin inima mea, o Fiule, nesuferind a Te vedea spânzurat pe lemn¹³⁴, iar limba cuvântătorilor de Dumnezeu ne grăiește mai departe despre profunzimea acestei dureri: „Văzând pe Fiul meu, pe Care pe mâini prunc L-am purtat, L-aș lua de pe lemn, zicea cea curată; dar vai mie, nimeni nu mi-L dă!¹³⁵; „Iată Lumina mea cea dulce, nădejdea și voința mea cea bună, Dumnezeul meu a apus pe Cruce: mă aprind cu inima grăia Fecioara, suspinând¹³⁶; „Luându-L cu plângere Maica cea neispită de bărbat L-a pus pe genunchi și rugându-L cu lacrimi și sărutându-L cu amar, plângea și grăia: O nădejde și o viață Te aveam pe Tine, Stăpâne, Fiule și Dumnezeule¹³⁷; „acum, Dumnezeul meu, văzându-Te mort fără suflare mă sfâșii cumplit cu sabia întristării¹³⁸; „De acum nu se va mai lipi de mine bucuria niciodată, suspinând grăia cea fără prihană. Că lumina mea și bucuria mea, în mormânt au apus. Și nu-L voi lăsa singură; aici voi muri și mă voi îngropa cu Dânsul!¹³⁹; „văzând pe Mielușelul său tras spre junghiere, mergea pe urmă Maria cu părul despletit¹⁴⁰, împreună cu alte femei¹⁴¹.

Durerea își pierde din tărie când este împărțită, când este împărțită, la fel cum bucuria se amplifică cu cât o gustă mai mulți. Durerea Maicii nu este însă împărțită decât de foarte puțini: „Oarecând jelea toată casa pe fiul Rahilei; iar acum pe-al Fecioarei Fiu îl jelesc Maica Lui și ceata Ucenicilor¹⁴² și nimeni dintre cei care cunosc durerea pentru că Fiul lui Dumnezeu S-a răstignit pentru

¹³² S₂, Vineri, Utrenie, Sedelna, p. 213.

¹³³ S₂, Miercuri, Utrenie, Stîhoavna, p. 251.

¹³⁴ S₂, Miercuri, Utrenie, Sedelna, p. 295.

¹³⁵ Vinerea Patimilor, Pavecerniță, C₃, p. 560.

¹³⁶ *Ibidem*.

¹³⁷ *Idem*, C₃, p. 561.

¹³⁸ *Idem*, Utrenie, C₃, p. 581.

¹³⁹ *Idem*, Pavecerniță, C₃, p. 562.

¹⁴⁰ La evrei, femeile nu umblau niciodată în public cu capul descoperit; faptul că Maica apare aici cu părul despletit înseamnă nepurtarea ei de grijă față de sine; durerea pe care o simte văzându-și Fiul dus spre răstignire îi cuprinde toată ființa.

¹⁴¹ Vinerea Patimilor, Pavecernița, Icos, p. 561.

¹⁴² Prohodul Domnului, Starea a 2-a, p. 574.

ei nu o simt ca Fecioara. Ei nu simt durerea ca ea pentru că ea este Maica, iar ei sunt numai prieteni apropiați ai Lui. Ba mai mult decât atât durerea aceasta a lor le este dătătoare și de bucurie: „Pe Mielul și Păstorul și Mântuitorul lumii pe Cruce văzându-L ceea ce L-a născut; a zis lăcrimând: Lumea se bucură luând mântuire, iar inima mea arde, văzând răstignirea Ta”¹⁴³. Așadar, Maica este singură în durerea ei și prima în bucuria ei. Ea se face început al bucuriei pentru toți cei ce primesc bucuria și culme a durerii, care ajută tuturor celor ce sunt în durere. Fecioara este singură în durerea ei, iar noi oamenii o avem pe Maica alături și prin ea pe Fiul ei „Văzând Mielușeaua pe-al său Miel înjunghiat, doborâtă de dureri striga și-ndemna ca și turma sa să se tânguie cu ea”¹⁴⁴, pentru ca împreună să simtă bucuria învierii: „Soare al slavei, Iisuse, ai apus murind, să răsară lumina învierii, celor ce Te iubesc pe Tine”¹⁴⁵.

Numim pe Născătoarea de Dumnezeu Maică a durerii și a bucuriei pentru că cele două s-au unit într-însa în chip minunat și netâlcuit, arătându-se încă o dată Maică mijlocitoare a bucuriei ce alungă durerea noastră, prin poziția ei unică între cei ce există.

4. Maică povățuitoare

„Umplutu-s-a tot pământul Fecioară, de cunoștința Domnului, Cel ce S-a arătat lumii din tine. Mulțumire multă fie și dumnezeieștilor mucenici, căci printr-înșii s-a întărit adevărul”¹⁴⁶. Aceste cuvinte puține le aducem ca argument pentru numirea noastră de Maică a teologiei pe care o acordăm Fecioarei Maria. Teologia toată se fundamentează pe un singur act al lui Dumnezeu: „întruparea Lui”¹⁴⁷. Pentru că Dumnezeu s-a coborât la om și omul s-a putut urca la El. Pentru că Dumnezeu și-a împrăștiat firea omenească și, astfel, S-a revelat pe Sine ca Dumnezeu în mijlocul oamenilor, noi oamenii putem deveni teologi – văzători de Dumnezeu și cunoscători ai lui Dumnezeu nu din cuvânt, ci din faptă sau din cuvântul transformat în faptă. Dintre toți văzătorii de Dumnezeu (teologi)

¹⁴³ S₁, Luni, Ceasul al 9-lea, Tropar, p. 110.

¹⁴⁴ Prohodul Domnului, Starea 1, p. 568.

¹⁴⁵ S₄, Luni, Utrenie, C₉, p. 285.

¹⁴⁶ S₁, Sâmbătă, Utrenie, C₃, p. 170.

¹⁴⁷ Vladimir Lossky, *Introducere în Teologia Ortodoxă*, traducere de pr. Vasile Răducă, Editura Enciclopedică, București, 1993, p. 42.

Fecioara-Maică se arată cea mai înaltă. Adam aude primul glasul lui Dumnezeu, vorbește primul cu Dumnezeu, dar nu este conștient de ceea ce cunoaște și vede și, de aceea, cade atât de ușor, pentru că starea lui paradisiacă nu era perfectă, ci perfectibilă. Prorocii și dreptii Vechiului Testament văd și ei pe Dumnezeu, însă pe Dumnezeu care va veni în trup, nu pe Dumnezeu întrupat. Sfinții sunt și ei cu toții cunoscători de Dumnezeu, dar nu prin puterea lor, ci prin mijlocirea reală a Maicii care L-a arătat pe Dumnezeu și ca om. Astfel, Născătoarea de Dumnezeu este singura care descoperă adevărul pe care prorocii l-au prevestit, iar sfinții l-au întărit.

Acesta nu este singurul nostru argument. Pentru a întări opinia noastră aducem și alte mărturii. Fecioara Maria este femeie simplă, provenită din neamul omenesc, a locuit la Templul din Ierusalim încă de la vârsta de trei ani și a primit învățătura Legii vechi, pe care a întărit-o și a încălzit-o cu rugăciunea ei. Înțelepciunea și capacitatea ei mare de pricepere o arată și dialogul cu Arhanghelul Gavriil. Când acceptă să zămislească pe Unul din Treime (εἷς τῆς Τριάδος), ea acceptă în deplină cunoștință. Să remarcăm, faptul că, Fecioara nu se arată mirată la Bunavestire de pomenirea Treimii (Cel Preaînalt, Duhul Sfânt, Fiul), învățătură care în Vechiul Testament era vestită parțial și nu era accesibilă tuturor evreilor. De aceea, îi vom vedea în Evangheliile pe toți cărturarii și învățătorii de lege smintindu-se atunci când Iisus Hristos se numește pe Sine Fiul lui Dumnezeu și când Îl vor vedea lucrând și înfăptuind ca un Dumnezeu. Pentru evrei, Dumnezeu este Unul singur în cer, iar Taina Sfintei Treimi le apare ca o noutate neadevărată și contrară lui Dumnezeu. Fecioara Maria, la fel ca și Apostolii, îl urmează pe Mântuitorul Iisus Hristos în toată activitatea Lui pe pământ și primește aceeași învățătură ca și ei. Pe lângă acestea, Fecioara este și Maică, adică L-a purtat pe Dumnezeu în pântecele ei nouă luni de zile, Îl naște, Îl crește și-L are alături până în clipa Botezului, când nici un apostol nu era și nu-L cunoștea pe Iisus Hristos. Fecioara, așa cum spun Sfinții Părinți, zămislește și naște pe Cel ce este izvorul vieții, educă și crește pe Cel ce a așezat toate legile creșterii și ale sporirii omului în înțelepciune și vârstă. Experiența aceasta este unică în toată istoria umanității, iar unul din protagoniștii ei este și Fecioara Maria. De aceea, la Cincizecime, Apostolii o aveau alături pe Fecioara Maică pentru a se ruga împreună cu ea, dar și pentru a învăța mai multe de la ea. Tot ceea ce cuprind evangheliile despre

zămislirea, nașterea și copilăria lui Iisus, sunt informații care provin de la Maica Lui¹⁴⁸.

Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ni se înfățișează nouă ca mari teologi. Sursa teologiei lor nu este însă învățătura omenească, ci Duhul lui Hristos, care le-a luminat mintea și le-a mărit limitele înțelegerii¹⁴⁹, pentru că Mântuitorul însuși spune că Duhul îi va învăța toate (Ioan 16, 13). Iar acum, ne întrebăm cine s-a învrednicit de cea mai mare lucrare a Duhului Sfânt? Răspunsul îl oferă însăși iconografia *Triodului*: Născătoarea de Dumnezeu, pentru că în toată omenirea ea este singura Născătoare de Dumnezeu. Teologii vorbesc și cunosc pe Dumnezeu cu puterea și ajutorul Duhului Sfânt, care înainte de a lumina mintea lor, S-a pogorât peste Fecioara și lucrând într-însa cele mai presus de minte a făcut-o pe aceasta capabilă de nașterea Celui în fața căruia se pleacă toată zidirea. Acestea cunoscându-le cu toții nu vom putea să-i acuzăm pe iconologi de fantezie poetică când îi vom auzi cântând astfel:

„Fecioara și Maica Ta, Hristoase, văzându-Te mort întins pe lemn plângând cu amar zicea: Fiul Meu, ce taină înfricoșătoare este aceasta? Cel ce dăruiești tuturor viață veșnică, cum mori de voie pe Cruce cu moarte de ocară?”¹⁵⁰;

„Dacă Te-a văzut pironit pe Cruce Doamne, mielușeaua și Maica Ta, s-a mirat și a zis: Ce vedere este aceasta, preiubite Fiule? Acestea Ți-a răsplătit Ție, poporul cel neplecat și fără de lege, care s-a bucurat de multe minunile Tale? Ci slavă smereniei Tale nespuse, Stăpâne!”¹⁵¹;

„Văzând pe Cel ce S-a născut din tine, ceea ce ești cu totul fără prihană, spânzurat pe lemn, te-ai tânguit, strigând: Preaiubite al meu Fiu unde a apus frumusețea Ta cea luminată, care a împodobit firea omenească”¹⁵²;

„Când Te-a înălțat pe lemn poporul cel fără de lege, Mântuitorule, pe Tine viața tuturor, atunci Maica Ta cea cinstită și preacurată, stând de față, s-a tânguit plângând: Fiul meu, preadulce, lumina ochilor mei, vai mie! Cum ai suferit a fi pironit pe lemn,

¹⁴⁸ Pr. prof. Vasile Mihoc, *Șapte tâlcuiri biblice despre Maica Domnului*, Editura Christiana, București, 1996, p. 41.

¹⁴⁹ De aceea sunt numiți „alăutele Duhului Sfânt”.

¹⁵⁰ S₁, Miercuri, Utrenie, Sedelnă, p.133

¹⁵¹ S₁, Vineri, Vecernie, Stihovna, p. 158.

¹⁵² S₂, Miercuri, Vecernie, Stihovna, p. 200.

în mijlocul făcătorilor de lege, Cel ce ai spânzurat pământul pe ape?”¹⁵³;

„Pe Cruce, văzându-te, Hristoase, Maica Ta, spânzurat de bună voie în mijlocul tâlharilor, și durând-o la cele dinlăuntru, ca o Maică a zis: Fiule, Cel ce ești fără de păcat, cum Te-ai pironit pe Cruce pe nedrept ca un făcător de rele, vrând să înviezi neamul omenesc, ca un îndurat?”¹⁵⁴;

„Văzându-Te pe Tine înălțat, neavând nici frumusețe, nici chip întru pătimirea Ta, pe care Te-am cunoscut întrupându-Te, mai frumos decât fiii oamenilor, Unule-Născut Fiule, Preacurata Fecioară a strigat: Arată-mi slava Ta, Cel ce ești mântuirea tuturor”¹⁵⁵;

„Pe Tine, Cel ce Te-ai născut din Tatăl cel fără de început, dacă Te-a văzut pe cruce răstignit cea care Te-a născut mai pe urmă, Hristoase, a strigat: Vai mie, preaiubite Iisuse! Cum ești răstignit de bunăvoie acum, Fiule, de oamenii cei fără de lege? Cel ce ești slăvit de îngeri ca un Dumnezeu, îndelung-Răbdătorule, Te laud pe Tine”¹⁵⁶.

Ceea ce teologii explică, Fecioara Maria a trăit în persoana ei în gradul cel mai înalt și cu mult depășind cuvintele lor și, de aceea, numirea aceasta de Maică a teologiei sau Maică Povățuitoare spre cunoașterea Fiului ei o considerăm pe deplin justificată.

5. Maica Domnului – făcătoarea de minuni

O numim pe Maica Domnului drept maică a minunii sau maică lucrătoare de minuni pentru că ea însăși s-a arătat săvârșitoare de minuni, așa cum arată toate cărțile care sunt dedicate acestei realități¹⁵⁷.

Biserica Ortodoxă nu accentuează rolul minunilor, însă nici nu le ignoră pentru că ele fac parte din viața credincioșilor ei. Minunile sunt, așa cum spun manualele de teologie, fapte sensibile, mai

¹⁵³ S₃, Miercuri, Vecernie, Stihovna, p. 248.

¹⁵⁴ S₃, Vineri, Utrenie, Sedelna, p. 260.

¹⁵⁵ S₄, Miercuri, Utrenie, C₉, p. 299.

¹⁵⁶ S₄, Vineri, Utrenie, Sedelna, p. 311.

¹⁵⁷ monahia Teodosia Lațcu, *Viața Maicii Domnului*, 1994, p. 71; arhim. Daniil Gouvalis, *Minunea credinței*, Editura Bunavestire, Bacău, 2000, p. 24.

presus de legile naturii și puterile noastre raționale naturale de înțelegere, care au un scop religios-moral. Minunile, în general, sunt destinate necredincioșilor sau oamenilor prea ancorați în lumea materială. Minunile Maicii Domnului sunt parte integrantă în mijlocirea Maicii și sunt o dovadă a libertății ei de acțiune desăvârșită, libertate pe care a dobândit-o prin „robia” ei deplină față de Dumnezeu¹⁵⁸. Totodată, arată și iubirea ei pentru oameni, pentru fii ei.

Triodul amintește despre două minuni ale Născătoarei de Dumnezeu asupra cetății Constantinopol. Capitala Bizanțului este asediată de păgâni din ambele părți, și de pe mare și de pe uscat. Poporul întreg aleargă la Născătoarea de Dumnezeu așa cum Ninivitenii alergau la pocăință după prorocirea lui Iona. Patriarhul Serghie rânduiește să se cânte cu tot poporul Acatistul Sfintei Născătoare de Dumnezeu (Acatistul Bunevestiri, primul acatist din cultul ortodox) și să se facă procesiuni cu icoanele Fecioarei prin cetate. Armata grecilor atacă și cu toate că numărul lor era extrem de mic, are o victorie răsunătoare. Pe uscat toate trupele sunt înfrânte, iar pe mare flota este distrusă de o furtună. Aceasta este prima minune. A doua are aceeași structură, singura diferență fiind distanța de vreo două secole dintre ele¹⁵⁹. Cele două minuni sunt puse aici cu un dublu scop. O dată, pentru a vedea cum a luat naștere Acatistul Bunevestiri, iar mai apoi pentru a-i învăța pe credincioși că minunile sunt reale, posibile, au o legătură ontologică cu credința și Maica Domnului le poate săvârși prin puterea ei cea dată de Dumnezeu. Ele ne învață, de asemenea, să nu tăgăduim minunile Născătoarei de Dumnezeu atunci când sunt întâlnite.

Sfinții Triodului nu se referă însă numai la aceste minuni. Teologii cântă și despre minunea minunilor: „Negrăită este minunea nașterii tale, Maică Fecioară”¹⁶⁰; „minunea minunilor văzând în tine făptura se bucură... că ai zămislit fără sămânță și ai născut în chip de negrăit”¹⁶¹; „minunea ta, Fecioară Maică minunează tot auzul și cugetul îl spăimântează”¹⁶²; „minunea nașterii tale mă uimește”¹⁶³;

¹⁵⁸ Pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, p. 208.

¹⁵⁹ S₃, Sâmbătă, Utrenie, Sinaxar, pp. 397-398, 657-662. Vezi și: Paul Diaconescu, *Prelegeri de estetica ortodoxiei*, vol. 2, Editura Porto-Franco, Galați, 1996, pp. 379-385.

¹⁶⁰ S₄, Marți, Utrenie, C₂, p. 289.

¹⁶¹ S. Floriilor, Luni, Utrenie, Sedelnă, p. 413.

¹⁶² S₂, Joi, Utrenie, C₄, p. 207; D. lăsatului sec de carne, Utrenie, C₄, p. 39.

¹⁶³ S₃, Joi, Utrenie, C₉, p. 256; S₂, Joi, Utrenie, C₉, p. 209.

„născut-ai prunc rămânând fecioară, numai tu una de Dumnezeu dăruită. Taina este mare, minune înfricoșătoare! Că ai născut pe Mântuitorul lumii, Dumnezeu întrupat”¹⁶⁴; „O minune mai nouă decât toate minunile cele de demult! Că cine a cunoscut să fi născut maică fără bărbat, și să poarte în brațe pe Cel ce cuprinde toată făptura? A lui Dumnezeu este voia, Cel ce S-a născut”¹⁶⁵.

Orice teolog atent care „vorbește” despre Dumnezeu nu poate să o facă parțial, ci depune toată silința din partea lui pentru a afirma corect ceea ce este omenește posibil. În cazul Maicii Sale procedează la fel. Nu puteau imnologii să vorbească despre minunile sensibile și să nu zică nimic despre cele nevăzute sau tocmai despre „minunea cea mai mare decât toate minunile”¹⁶⁶; „cea mai presus de înțelegere”¹⁶⁷. Cea prin care s-a lucrat cea mai mare minune săvârșită vreodată și pe care nimic nu o egalează poate să fie și este lucrătoare, făptuitoare a celorlalte minuni „mai mici” comparativ cu aceasta, pe care Biserica le primește pomenindu-le în sinaxare¹⁶⁸ și cinstind-o după cuviință pe Maica Domnului, săvârșitoarea lor.

În încheierea acestui subcapitol, intitulat generic „Maica Domnului-Maica Bisericii”, în care am ilustrat modul în care Fecioara-Maică se manifestă în viața trupului tainic a Fiului ei, vom mai surprinde un aspect. În câteva texte triodale, Maica Domnului este rugată să mijlocească pacea Bisericii și liniștea fiilor ei: „Primește, Hristoase, pe Maica Ta, în rugăciune, ca prin mijlocirile ei să împaci lumea, să întărești sceptorile împărăției și să unești într-una Bisericile Tale”¹⁶⁹; „Ceea ce ai născut Preacurată Fecioară, Viața, potolește dezbinarea-n Biserică și dă pace ca o bună tuturor”¹⁷⁰.

¹⁶⁴ S₂, Miercuri, Utrenie, C₉ p. 202; S₃, Marți, Utrenie, C₉ p. 244.

¹⁶⁵ D. Sfântului Ioan Scărarul, Vecernie, Stihoavna, p. 326.

¹⁶⁶ D. Sfintei Cruci, Utrenie, C₉ p. 276.

¹⁶⁷ S. Floriilor, Sâmbătă, Pavcerniță, C₉ p. 449.

¹⁶⁸ ***, *Proloagele*, Editura Bunavestire, Bacău, 1999, ziua de 4 decembrie, pp. 295-296; 8 aprilie, pp. 660-661; 11 aprilie, pp. 665-667; 12 aprilie, pp. 668-669; 23 iunie, pp. 852-855; 27 iunie, p. 863.

¹⁶⁹ S. Patimilor, Luni, Pavcernița Mare, C₉ p. 485.

¹⁷⁰ Prohodul Domnului, Starea a doua, p. 574. Despre forma, relația și erminia Maicii Domnului ca „viață” și Hristos ca „Viață a lumii”, vezi studiul lui: Alexandru Prelipcean, *The Titles of Christ in the Lamentations Service of Holy Saturday*, în „Maroš Nicák” (ed.), *Poetry and Theology*, Editura Keřkovský Jan-Mlýn, Jihlava, 2018, pp. 85-95.

„Doamnă a toate fiind”¹⁷¹, Maica Domnului voiește ca pe toți cei de un neam cu ea să-i aducă la picioarele tronului Dumnezeirii. Biserica este una în ființa ei, însă separările care au luat naștere sunt în mare parte vina oamenilor. Fecioara Sfântă îi voiește pe toți fiii ei adunați la Biserica cea Una a Fiului ei așa cum erau toți una în Biserica cea Una în ziua Cincizecimii. Fecioara îi voiește pe toți în Biserică, în unirea și unitatea Bisericii pentru ca toți să se poată bucura de iubirea Fiului și mijlocirea darurilor ei. Biserica Ortodoxă își ține porțile deschise pentru toți cei care au părăsit Biserica Cincizecimii, fie mai demult, fie recent.

Sfinții Triodului ne învață aici un lucru deosebit: unirea adevărată și singura posibilă între Biserică și cei din afara ei este numai pătrunderea lor în sânul Bisericii, iar acest lucru nu este tocmai simplu și, de aceea, este cerută intervenția Maicii lui Dumnezeu. Dezbinarea au produs-o oamenii fără Dumnezeu, iar unirea nu o pot stabili decât cu Dumnezeu împreună pentru că Dumnezeu începe, susține și sfârșește orice lucrare, iar omul numai participă. Unirea cu Dumnezeu în Biserică nu poate fi săvârșită fără cei ce se află în Biserică: Dumnezeu, Maica Domnului, Cetele cerești, Sfinții și credincoșii.

Concluzii

În Biserica Ortodoxă, Maica Domnului este la loc de cinste și este pomenită totdeauna după Domnul nostru Iisus Hristos. La sfârșitul slujbelor, când se face încheierea, preotul, după ce Îl pomeneste pe Domnul nostru Iisus Hristos, zicând, de pildă: „Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru”, spune îndată: „Pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Sale”, apoi îi pomeneste și pe unii dintre sfinți și cere ajutor de la Mântuitorul nostru Iisus Hristos, că să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi. Asta înseamnă că, în gândirea ortodoxă, îndată după Domnul nostru Iisus Hristos este Maica Domnului.

Slujbele dumnezeiești ale Bisericii noastre, care sunt prilej de întâlnire cu Dumnezeu, prilej de a sta în fața lui Dumnezeu, prilej de învățătură duhovnicească, sfintele noastre slujbe care ne aduc în fața lui Dumnezeu, care creează o atmosferă pentru Dumnezeu

¹⁷¹S₂, Luni, Utrenie, C₉, p. 191.

și pentru credincioși, în gândul la Dumnezeu, sfintele slujbe ale Bisericii noastre o cuprind la loc de cinste și pe Maica Domnului.

La sfintele slujbe suntem cu toții și cinstitori ai Maicii Domnului, pentru că la sfintele slujbe slujesc toți cei care participă. Unele slujbe sunt în așa fel rânduite de Părinții cei duhovnicești, încât, în cuprinsul lor sunt chemați toți cei care iau parte la ele, ca slujitori, nu ca asistenți; adică noi suntem în fața lui Dumnezeu ca să facem lucrul lui Dumnezeu, cu toții.

Dumnezeu cinstește pe Maica Lui pentru că S-a sălășluit în pântecul ei. Copilul nu-și alege mama, ci se naște fără de voia lui. Dumnezeu însă și-a ales-o singur pe mama Lui și, cu toate că este Dumnezeu, căruia I se supun toate făpturile zidite, El I se arată Maicii ascultător și o ridică la cea mai mare treaptă posibilă a creației, conlucrând cu libertatea ei. Când vorbim despre Dumnezeu și Maica Lui trebuie să fim conștienți că avem înaintea noastră două abisuri, două puteri nemărginite: libertatea absolută dumnezeiască și libertatea Fecioarei, care se „alimentează” din libertatea cea fără margine a Fiului ei, singura care o depășește. Cu toate acestea, Fecioara nu încetează să fie de un neam cu noi. Din întruparea lui Dumnezeu, Dumnezeu ia firea omenească și-o unește deplin cu Sine pentru a o mântui¹⁷², iar Fecioara devine Născătoare de Dumnezeu, care arată toate căile Celui ce S-a născut dintr-însa¹⁷³. Cinstirea Maicii lui Dumnezeu devine, astfel, nu numai un stadiu indispensabil în calea mântuirii, ci unul de căpătâi. Cunoscând aceasta mult mai bine decât noi, Sfinții Triodului se întrebă: „Cine dintre pământenii nu te va lăuda pe tine, neîntinată, precurată porumbiță? Căci tu ai născut nouă Lumina cea mare, bogăția minții, pe Iisus Mântuitorul pe Care, căutând, Îl lăudăm ca pe un Domn, și-L prea înălțăm întru toți vecii”¹⁷⁴.

Triodul are un mare rol în viața și trăirea ortodoxă. Ceea ce cartea aceasta ne spune despre Maica Domnului demonstrează, în primul rând, că despre Fecioara se poate vorbi și cânta mult, chiar și atunci când nu sunt scoase în evidență aspecte din viața ei pământească. *Triodul* se axează pe realitatea teologică că Fecioara Maria este Născătoarea de Dumnezeu și pentru aceasta îi cere cu

¹⁷²D. Sfintei Maria Egipteanca, Utrenie, C_{sv} p. 410.

¹⁷³S. Floriilor, Miercuri, Utrenie, C_{sv} p. 427; și Joi, Utrenie, C_v p. 433.

¹⁷⁴S_v, Sâmbătă, Utrenie, C_{sv} p. 323.

stăruință ajutorul ei mântuitor. Pe de altă parte, preacinstirea triodală adusă celei alese de Dumnezeu-Tatăl nu este opera unor școli teologice, a unor teologi dintr-un singur moment istoric sau a unui singur teolog izolat. *Triodul* ia naștere în mai multe secole, după cum el însuși mărturisește: „a fost întocmit cu înțelepciune, în chipul cel mai bun și cum se cuvenea de mulți din Sfinți și purtători de Dumnezeu, Părinții noștri făcători de cântări insuflați fiind de Duhul Sfânt”¹⁷⁵. Ceea ce toți Sfinții imnografi spun despre Maica Domnului în *Triod*, într-o limbă curată și adânc teologică a fost permanent propovăduit și crezut de Biserică.

¹⁷⁵ Pe scurt despre sinaxarele lui Xantopol la slujba Triodului, vezi la D. Vameșului și a Fariseului, pp. 10-11.